

יואלט בגל 18
תמיד היתה לי מעורבות פוליטית

במדינת חוק כמו מדינת ישראל. כל הזמן האמינה בלב שלם, כי ישראל שלא כלבנון שכנתה, היא מדינה בעלת שילטון יציב וחוק אחד ושווה לכל התושבים. ופיתאום באה המציאות וטפחה על פניה באכזריות. פיתאום הכינה שיש בארץ שני חוקים, והפעם זה נגע לה עצמה, פיסית ונפשית. "פעם ראשונה", היא אומרת במרירות, "הרגשתי שהאפליה מסוכנת שהחיים של האנשים לא בטוחים יותר מכל הצדדים. זה לא היה עניין של דרושים ונוצרים. המיטרה או לא עשתה מה שהיתה צריכה לעשות מכיוון שדובר באזרחים לא יהודיים החוק צריך להיות קיים ושווה לכל אורח ישראלי, לא חשוב מה דתו". עכשיו יואלט רוצה להגר מהארץ. "אני לא עוזבת מפחד ולא מפני שאני רוצה שערבים יעזבו את הארץ. אם הרבה ערבים כמוני יעזבו, זה צריך להדליק אור אדום לכל מדינת ישראל. אם יואלט חוזר ועוזב אז תהיה פחות ערביה לא יהיה בארץ פחות אדם שמאמין בדרכים, וזה אסון למדינת ישראל".

כשאוכל אכיל לעמוד בשבילים רום בגאווה. בשיר הזה התיקוהו אין בו משונוע לי, ללב שלי.

אני רוצה שישאל תהיה כמו שהרגל וההימנון הלאומי בארץ יהיו ישראלית בשיר הזה: לי אין שיר כזה ואין לי מקום בשיר הזה. לכן אני בוכה כשאני שומעת את ההימנון.

כשהיא מסיימת את דבריה, היא קמה ויוצאת אל החצר. היא קוטפת כמה תאנים מן העץ, מאכילה את התרנגולות השחורות, סוגרת את ציננת החומץ שעומדת בשמש לתסוס, מעיפה מבט על הרימוני המבשלים ונכנסת חזרה הביתה.

הוא מוכן לשבת עם ערפאת ולנסות לפתור ביחד את הבעיה. "ככה נעשים פתרונות", היא אומרת בהחלטיות, "שלוש לא נעשה בין ידידים, אלא בין אויבים. היום ערפאת הוא האויב של ישראל ואיתו צריכים לעשות שלום. אין טעם לחכות, מכיוון שלא האמריקאים ולא הרוסים יעשו את השלום בשבילנו. ומכיוון שהיום ישראל היא המדינה החזקה, היא זאת שצריכה להושיט את היד לשלום".

יואלט, אופטימית מטיבעה. היא מלאת תיקוה, למרות הקשיים שיש לה כאשה בכלל, וכאשה ערביה בפרט. כל השנים המשיכה לקוות ולרצות שהבעיות יפתרו ושיבוא שלום על ישראל ועל המרחב. עד שהגיע ה-14 באפריל 1981. ומה שקרה אז בכפר יאסיף, נראה ששבר אפילו את יואלט חזרי החוקה.

צעיר דרוזי נדקר למוות אחרי מישחק כדורגל בין הפועל כפר יאסיף והפועל ג'וליס. שלושה ימים אחר-כך ערכו תושבי ג'וליס פוגרום בתושבי כפר יאסיף. שני אנשים נהרגו, 10 נפצעו ויותר מ-60 בתים נפרצו, נשרפו, נשרדו ונכוזו. 20 מכוניות הוצתו ובתי עסק רבים נפגעו. (העולם הזה 22 באפריל 1981).

אנשים רבים בארץ, בעיקר תושבי כפר יאסיף, היפנו אז אצבע מאשימה כלפי השלטונות, בעיקר בנה של המיטרה, שלדבריהם לא נקפה אצבע כדי למנוע או להפסיק את הפוגרום. 400 דרוזים חמושים, בני הכפר ג'וליס, כונו בשעה 45 דקות בכפר יאסיף, כשהם עורכים את הפוגרום בשקט. שום כוח ממשטרה לא הגיע למקום כמשך הזמן הממושך הזה. ביתו של עבדאללה חזרי, בנה של יואלט, נשרף אז על תכולתו, וכך גם החנות שלו בכפר. וזמן קצר אחרי כן עזב עבדאללה עם אשתו הצעירה את הארץ והיגר לקנדה.

שומעת את התיקוה ובוכה

יואלט היתה מוועדת, היא לא האמינה שדבר כזה יכול לקרות

ישראלית, הייתי מקימה מופלגה כואת שלא תהיה ציונית. הרי המשימה הציונית של הקמת המדינה נגמרה. המדינה קיימת ומבוססת, עכשיו צריך להמשיך ביחד, ערבים ויהודים, בכניית העתיד של בנינו זה צריך להיות יחד לטובת שני הצדדים". זוהי, על רגל אחת, האידאולוגיה של יואלט חזרי, ואני רואה את הדברים בעין של ערביה ישראלית, היא מוסיפה, שלא יהיו ספיכות ביחס לכוונות הפטריטיות שלה.

קשה לה להגדיר את עצמה. "לפעמים אני מאוד פלסטינית ולפעמים מאוד ישראלית. אני גאה להיות ערביה ישראלית, אבל אני לא יכולה לשכוח שאני פלסטינית, עוד מלפני קום המדינה. כשאני רואה שהפלסטינים מדוכאים, אני פלסטינית, כשאני שומעת על פצצה שפגעה בישראלים, אז אני ישראלית וכואב לי כמו לישראלית.

זה מין קונפליקט אנושי שהיה קיים בי תמיד. הפלסטינים זה העם

לימים, החליט בעלה לפרוש מהחיים הציוניים. ויאולט בשיא החוצפה החליטה לרוץ בעצמה לבחירות. כששאלתי את בעלי אם הוא מסכים, היא מספרת ומחייכת חיוך ערמומי, הוא אמר שכן. כשנבחרתי אמר לי: "אילו ידעתי שתצליחי לא הייתי מסכים". ויאולט נבחרה כחברת מועצת כפר יאסיף. מאז, היא אומרת, ספק בצחוק ספק ברצינות, התחילו להתייחס אלי כאל גבר וזה נורא הרגין אותי".

ויאלט כיהנה שנתיים כראש המועצה. מאז לא ניסתה להתמודד יותר לתפקיד זה, אך ממשיכה לכהן כחברת מועצה בכפר.

בכל השנים האלה גידלה ויאולט את שלושת בניה: עבדאללה (29), הילאל (25) וג'ולאל (23). היא לא הוניה את ביתה ואת מישפחתה, ועבדה, למעשה, ככמה משרות מלאות בעת ובעונה אחת. היא לא רצתה שיגידו שגם בבית היא הגבר, לכן השתרלה למלא את כל תפקידיה כאשה וכאם. אבל לאט לאט, היא מספרת, "ראו בעלי והילדים בעצמם

שיסה לגורר אותי לעשות טביעת אצבעות.

הם לא רצו לשחרר אותי בשום פנים ואופן. הם הזעיקו, בשעת לילה מאוחרת, את אבי הזקן מן הכפר, כדי שיחתום על ערבות בשבילי ורק אז שלחנו לחופשי.

ויאלט לא הגיעה לרופא המומחה באותו היום, וגורלה נגזר להישאר משותקת במחצית פניה, למשך כל חייה.

למרות זאת, גם אם מנסים ומחפשים בדיקנות, קשה למצוא נימת שינאה בדבריה. כואב לה מאוד, היא מתרגשת, אולי קצת כועסת לפעמים, אבל אין בה שינאה.

ויאלט חזרה נולדה ב-1929 בכפר יאסיף בישראל, שהיתה אז פלסטיין, לא מהכפר ולאם לכנונית ממרג'עיון שברום לבנון. מישפחתה נמצאת בכפר יאסיף כבר דורות רבים. תעשי חשבון, היא אומרת בחיוך, "בכל דור היה במישפחה שלנו כומר אחד, שכייה בתפקידו 40 שנה. היו 18 כמרים כאלה". עשיתי חשבון (18 כפול 40) והגעתי ל-720 שנה, וזה לא מעט.

יואלט ופאזי חזרי במיטבח ביתם בבית יש שיוויון מלא

שלי וישראל זו המדינה שלי.

מאמינה בחיים משותפים

יואלט, בעצם קיומה, במעשיה, במחשבותיה הליברליות, סללה את הדרך לנשים רבות אחרות, בעיקר ערביות, החסות בדרך-כלל בצל הגברים. אבל היא לא רואה בזה גבורה גדולה. היא חושבת שהרבה מינהיג מסורת נשכרו בשנים האחרונות. החברה הערבית של היום הרבה יותר ליברלית ופתוחה לגבי הנשים, מאשר היתה לפני כמה שנים.

היא חושבת שבשילטון המקומי אשה יכולה וצריכה לתרום הרבה יותר מהגברים. האשה, באהבה ובחמימות שלה חושבת על הזקנים, על הילדים, על הנשים ועל הכפר בכלל. בעוד שהגברים חושבים בצורה קרה על החוץ. כך גידלו את הגברים וכך עובר הראש שלהם. היא מאמינה שכל אשה, גם אם היא עשירה, צריכה לעבוד, כדי של תהיה שיפחתו של הגבר, כדי שתהיה לה חירות משלה, כדי שתהיה חופשית לנפשה.

היא מאמינה גדולה בשלום ובחיים משותפים בארץ. פעם, לפני ביקור סאדאט, אמרה לעיתונאית אמריקאית שצריך לקום מנהיג ערבי גדול ולהושיט יד לשלום לישראלים. היום היא חושבת שצריך לקום מנהיג יהודי-ישראלי גדול, שיהיה גבר, ויגיד

שאני עובדת קשה מדי, והתחילו לעזור לי.

ישראל זו המדינה שלי

יואלט יושבת על הספה ומבחרת. פאוזי, בעלה, יושב מולה וקורא ספר. לפתע קם ויצא מן החדר. דקות ספורות אחרי כן נשמעים קולות טיגון מן המיטבח. פאוזי, שהיה רעב, ראה שאינו יכול לצפות מאשתו שתכין לו את ארוחת-הצהריים, לכן קם וניגש להכין את האוכל בעצמו. בבית מישפחת חזרי יש שיוויון מלא בין המינים.

ויאלט היא אשה פעילה ואינה יכולה לשבת רגע אחד בשקט. היא זוכרת שכבר מילדות היתה לה מעורבות פוליטית חזקה. כבר בבית-הספר היתה מנהיגת הכנות ונהגה לארגן שביתות ואסיפות, עוד לפני שקמה המדינה. אך מעולם לא השתייכה לשום גוף פוליטי ארצי, מעולם לא היתה חברה מפלגה. פעם חשבה שתוצה לרוץ לכנסת, אבל כיוון שלא השתייכה לשום מפלגה, לא היה לה גב פוליטי שיתמוך בה. "לא רציתי להצטרף לרק"ח", היא אומרת, "מכיוון שאני לא מאמינה באידאולוגיה מובאת. אנחנו צריכים בארץ מופלגה סוציאליסטית ערבית-יהודית לא ציונית. אילו-חייתי מנהיגה ציונית ממפלגת שמאל

את לימודיה היסודיים עשתה ויאולט בעכו, ואת התיכונים בבית-הספר האנגלי בחיפה. או עוד לא היה בית-ספר תיכון בכפר יאסיף.

בסך הכל אישה

כשסיימה את לימודיה התיכונים נרשמה לחוג לעבודה סוציאלית וסיימה אותו ב-1949. מייד אחרי סיום לימודיה התחילה לעבוד כעובדת-סוציאלית בגליל, אחת מעשרה עובדים-סוציאליים ערביים שהיו אז בכל הארץ. ב-1952 נישאה ויאולט לפאזי חזרי, בן מישפחתה בכפר יאסיף.

גם כשכבר היתה אם ואשת מישפחה, המשיכה ויאולט לעבוד. דבר נדיר ביותר אצל אשה באותם ימים, במיוחד אשה ערבית. אבל היא רואה זאת כדבר טבעי לגמרי. פאוזי, בעלה, היה אז ראש מועצת כפר יאסיף. ישיבות המועצה נערכו לעיתים קרובות בבית מישפחת חזרי. ויאולט היתה מגישה לחבריה-מועצה אוכל ושתייה, מאזינה לדיונים ולוויכוחים, ולעיתים קרובות לא התביישה ואף זרקה עצות ורעיונות לחלל החדר.

"איש לא התייחס לזה ברצינות או", היא אומרת וצוחקת צחוק בריא, "אני הרי הייתי בסך הכל אשה, ולאשה אין מתייחסים".